

Nr 152.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till lag om fortsatt giltighet av lagen den 26 april 1940 (nr 272) med särskilda bestämmelser angående domstolarna och rättegången vid krig eller krigsfara m. m.; given Stockholms slott den 8 mars 1946.

Under åberopande av bilagda i statsrådet och lagrådet förda protokoll vill Kungl. Maj:t härmed jämlikt § 87 regeringsformen föreslå riksdagen att antaga härvid fogade förslag till lag om fortsatt giltighet av lagen den 26 april 1940 (nr 272) med särskilda bestämmelser angående domstolarna och rättegången vid krig eller krigsfara m. m.

GUSTAF.

Herman Zetterberg.

Förslag

till

Lag

om fortsatt giltighet av lagen den 26 april 1940 (nr 272) med särskilda bestämmelser angående domstolarna och rättegången vid krig eller krigsfara m. m.

Härigenom förordnas, att lagen den 26 april 1940 med särskilda bestämmelser angående domstolarna och rättegången vid krig eller krigsfara m. m.¹, vilken enligt lag den 1 juni 1945 (nr 298) gäller till och med den 30 juni 1946, skall äga fortsatt giltighet till och med den 30 juni 1947.

¹ Senaste lydelse av 10 §, se SFS 1944: 394.

Utdrag av protokollet över justitiedepartementsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 22 februari 1946.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden WIGFORSS, MÖLLER, QUENSEL, ERLANDER, DANIELSON, VOUGT, ZETTERBERG, NILSSON, STRÄNG, ERICSSON, MOSSBERG.

Chefen för justitiedepartementet, statsrådet Zetterberg, anmäler fråga om *fortsatt giltighet av lagen den 26 april 1940 (nr 272) med särskilda bestämmelser angående domstolarna och rättegången vid krig eller krigsfara m. m.* samt anför därvid följande.

Denna lag avser att vid krig eller krigsfara eller eljest under utomordentliga, av krig föranledda förhållanden bereda möjlighet att på rättegångsväsendets område anpassa såväl organisation som förfarande efter lägets särskilda krav. I likhet med ett flertal andra författningar av beredskapslagstiftnings karaktär är lagen så uppbyggd, att dess centrala bestämmelser skola äga tillämpning först sedan Kungl. Maj:t förordnat därom. I 1 § stadgas nämligen, såvitt nu är i fråga, att Konungen, när riksdagen ej är samlad, äger förordna att bestämmelserna i 2—12 §§ skola tillämpas, samt att, under tid då riksdagen är samlad, Konungen med riksdagens samtycke äger meddela sådant förordnande. Genom kungörelse den 10 maj 1940 (nr 312) meddelade Kungl. Maj:t med sådant samtycke förordnande om bestämmelsernas tillämpning.

Lagen, som från början erhöll begränsad giltighetstid, har varje år förlängts och äger för närvarande jämlikt lagen den 1 juni 1945 (nr 298) giltighet till och med den 30 juni 1946.

Jämlikt 2 § i lagen må bestämmelser meddelas om ändrade sammanträdes-tider och sammanträdesplatser för domstolarna, om överflyttning av domstols- eller domarbestyr, domares tjänstgöring i annan domarbefattning o. s. v. 3 § avser jämkningar med avseende å nämndemäns tjänstgöring m. m. I 4—8 §§ givas bl. a. regler för det fall att part av sådana särskilda förhållanden som avses med lagen, t. ex. inkallelse i militärtjänstgöring, är eller kan antagas vara förhindrad att inställa sig vid domstol eller eljest utföra sin talan eller att fullgöra åligganden i rättegång. Jämlikt 9 och 10 §§ kunna bestämmelser meddelas om förlängning av den tid, inom vilken rannsaking med häktad skall äga rum, resp. av fullföljdstiden vid klagan hos domstolar, överexekutorer m. m. I 11 § första stycket stadgas, att om någon är skyldig

att för bevakande av sin enskilda rätt inom viss i lag eller författning föreskriven tid instämna talan eller påkalla prövning i annan ordning eller inför domstol eller domare vidtaga annan åtgärd och han på grund av förhållanden, som avses med lagen, finnes hava varit ur stånd att inom den föreskrivna tiden vidtaga åtgärden, skall vad i lagen den 22 juni 1939 om särskilda rättsmedel är stadgat angående återställande av försutten tid tillämpas, även om åtgärden icke är av beskaffenhet som där sägs. Vad sålunda sagts skall äga motsvarande tillämpning beträffande ansökan om resning och besvär över domvilla. Enligt 11 § andra stycket skall i fråga om återställande av försutten tid enligt första stycket i paragrafen eller lagen den 22 juni 1939 vad i 11 § sistnämnda lag är föreskrivet därom, att ansökan skall göras sist inom ett år från den dag då tiden utgick, ej äga tillämpning, om sökanden på grund av förhållanden, varpå förevarande lag har avseende, finnes hava varit ur stånd att inom sagda tid göra sådan ansökan. 12 § upptager särskilda regler om delgivning med den som fullgör tjänstgöring vid krigsmakten.

*Departements-
chefen.*

Ifrågavarande lag har haft sin största betydelse i så måtto att medelst densamma kunnat förebyggas att den, som på grund av militärinkallelse eller liknande förhållanden blivit ur stånd att i rättegång bevaka sina intressen, i anledning av uteblivande eller annan dylik försummelse kommit att gå förlustig sin rätt. Då efter krigets slut beredskapen kunde inskränkas och följaktligen kretsen av dem, som av inkallelser kunde hindras att iakttaga sina åligganden i rättegång, avsevärt begränsades, fann jag erforderligt undersöka huruvida ej det genom kungörelsen den 10 maj 1940 meddelade förordnandet om tillämpning av lagens centrala bestämmelser kunde återkallas. Härvid befanns emellertid, att om också beträffande flertalet av dessa bestämmelser något behov av deras tillämpning knappast längre syntes föreligga, i allt fall den i 11 § öppnade möjligheten att vinna förlängning av vissa legala frister fortfarande måste anses vara av värde med tanke på talrika rättsägare i främmande länder, till vilka normala postförbindelser och kommunikationer i övrigt ännu ej kunnat återställas.

Då lagen sålunda alltjämt äger viss betydelse, torde den böra erhålla fortsatt giltighet, förslagsvis till och med den 30 juni 1947.

Vid tillkomsten av lagen torde ha förutsatts, att 2—12 §§ i lagen skulle odelade sättas i kraft på en gång, låt vara att även dessa paragrafer själva till stor del äro allenast fullmaktsbestämmelser. Emellertid kan jag icke finna något absolut hinder föreligga att, då de olika paragraferna behandla fristående ämnen, i samband med en avveckling inskränka förordnandet om lagens tillämpning till att avse allenast den eller de punkter, där det alltjämt är påkallat att hålla möjligheten öppen att åberopa lagen. Såsom jag förut antytt torde numera endast i fråga om 11 § föreligga något egentligt behov av fortsatt tillämpning. Med hänsyn härtill är det min avsikt att vid lämplig tidpunkt föreslå, att det genom kungörelsen den 10 maj 1940 meddelade förordnandet om tillämpning av 2—12 §§ i lagen inskränkes att avse allenast 11 §.

Föredraganden hemställer härefter, att lagrådets utlåtande över ett inom justitiedepartementet upprättat förslag till *lag om fortsatt giltighet av lagen den 26 april 1940 (nr 272) med särskilda bestämmelser angående domstolarna och rättegången vid krig eller krigsfara m. m.*, av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar¹, måtte för det i § 87 regeringsformen omförmälda ändamålet inhämtas genom utdrag av protokollet.

Denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan bifaller Hans Maj:t Konungen.

Ur protokollet:

Stefan Stiernstedt.

¹ Denna bilaga, vilken är lika lydande med det vid propositionen fogade lagförslaget, har här uteslutits.

Utdrag av protokollet, hållet i Kungl. Maj:ts lagråd den 7 mars 1946.

Närvarande:

regeringsrådet KELLBERG,
justitieråden GULDBERG,
EKBERG,
SANTESSON.

Enligt lagrådet den 4 mars 1946 tillhandakommet utdrag av protokoll över justitiedepartementensärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet den 22 februari 1946, hade Kungl. Maj:t förordnat, att lagrådets utlåtande skulle för det i § 87 regeringsformen omförmälda ändamålet inhämtas över upprättat förslag till *lag om fortsatt giltighet av lagen den 26 april 1940 (nr 272) med särskilda bestämmelser angående domstolarna och rättegången vid krig eller krigsfara m. m.*

Förslaget, som finnes bilagt detta protokoll, föredrogs inför lagrådet av byråchefen för lagärenden i justitiedepartementet H. K. H. Holmgren.

Lagrådet lämnade förslaget utan erinran.

Ur protokollet:

Bertil Crona.

Utdrag av protokollet över justitiedepartementsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 8 mars 1946.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden WIGFORSS, MÖLLER, SKÖLD, QUENSEL, GJÖRES, ERLANDER, DANIELSON, VOUGT, MYRDAL, ZETTERBERG, NILSSON, STRÄNG, ERICSSON, MOSSBERG.

Chefen för justitiedepartementet, statsrådet Zetterberg, anmäler lagrådets den 7 mars 1946 avgivna utlåtande över det till lagrådet den 22 februari 1946 remitterade förslaget till *lag om fortsatt giltighet av lagen den 26 april 1940 (nr 272) med särskilda bestämmelser angående domstolarna och rättegången vid krig eller krigsfara m. m.*

Med förmälan, att förslaget av lagrådet lämnats utan erinran, hemställer föredraganden, att förslaget måtte jämlikt § 87 regeringsformen genom proposition föreläggas riksdagen till antagande.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan förordnar Hans Maj:t Konungen, att till riksdagen skall avlåtas proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Thore Wisén.
